

 SCHARRE
LAAR *Vogeltijdschrift*
voor lezers

NUMMER 9 | 2023

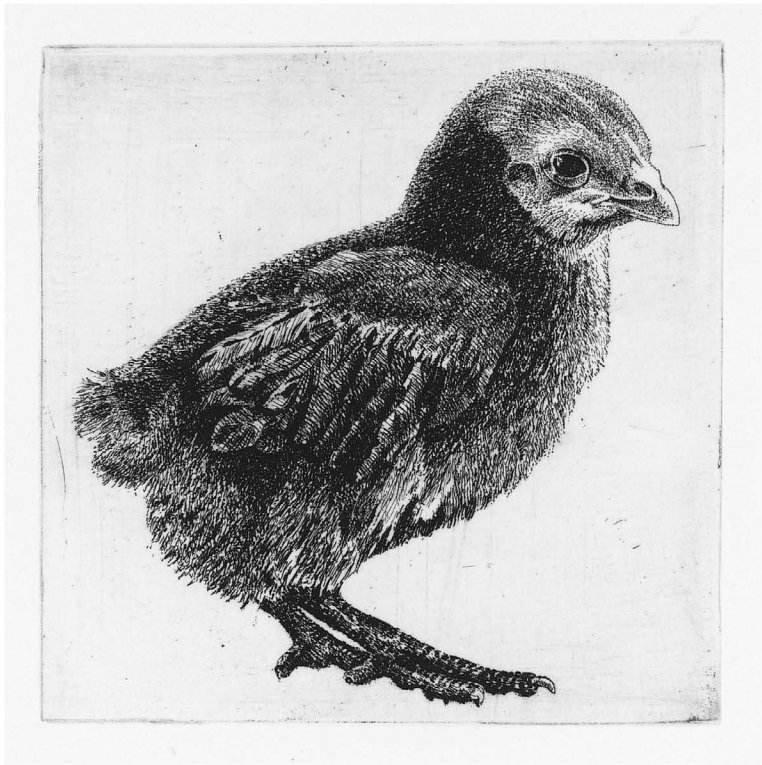
NOORDBOEK

Inhoudsopgave

- 5 VOORWOORD
- 7 *Stefan Brijs* **Andalusisch blauw**
- 11 *Jean-Pierre Geelen* **Oogcontact**
- 14 *Rob Buiten* **Vogelogen op de werkelijkheid**
- 21 *Marja Vuijsje* **Hartzeer rond een gevallen vogel**
- 29 *Alexander Reeuwijk* **Een maand in Gaia's Garden**
- 49 *Menno Hartman* **Merelzwart**
- 56 *Nienke Beintema* **Gouden natuur met een zwart randje**
- 61 *Remco Daalder* **De roep van de roodkeelduiker**
- 69 *Luc Hoogenstein* **Terug naar de Boschplaat**
- 81 *Job van Tol* **Roerdomp in Artis**
- 95 *Fred Papenhove* **gedichten**
- 99 *Saskia van Loenen* **Vogelvrij: De kauw**
- 105 *Alexander Reeuwijk* **Vogelboeken: De havik van Wolf**
- 109 BIOGRAFIEËN

De illustraties in deze editie zijn etsen van Han van Hagen.

Liefde

EEN NIEUWE HERFST, EEN NIEUW GELUID. Of beter: een nieuwe jas. Want *De Scharrelaar* gaat vanaf nu getooid in een fris, eigentijds verenkled en verruilde het ouderlijk nest van uitgever Atlas Contact om neer te strijken bij Uitgeverij Noordboek.

Wij danken beide partijen voor de liefdevolle behandeling die *De Scharrelaar* ten deel viel. Liefde loopt – onbedoeld, maar natuurlijk niet toevallig – als een rode draad door deze editie. Lees hoe de treurige aanblik van een dode mus Marja Vuijsje terugbracht naar een zomer in Den Haag waarin ze halsstarvig treurde om een verloren liefde. Op de brokstukken van de verbroken relatie groeide een liefde voor gierzwaluwen. Zo diep, dat de aanstaande ex haar tijdens de ‘uitpraatgesprekken’ erop betrapte dat ze niet naar hem, maar naar de lucht keek.

Dan zit het diep.

En wat doe je, als 27-jarige man, wanneer die ene Grote Liefde zich aandient en een vaste verbintenis dreigt? Vluchten, schrijft Remco Daalder in zijn memoir over een trip naar de Shetland-eilanden. Grote mantelmeeuwen, grote en kleine jagers en papegaaiduikers deden hem iets inzien over zijn Grote Liefde. Een waar sprookje waarvan u de afloop elders in dit nummer zelf maar moet lezen.

‘Liefde’ zit ook voor in het hoofd van redactielid Saskia

van Loenen. Vooral wanneer ze aan een kauwtje denkt, een gevederde verschoppeling. Die slimheid, hun tederheid, die trouw: 'Wat een lieve vogel. De kauw ís liefde'.

Zo stroomt deze editie van *De Scharrelaar* weer over van verse vogelverhalen, -poëzie en beeld van bekende en minder bekende makers. Met en uit liefde voor u opgediend. Dat het u smaken zal.

Redactie *De Scharrelaar*,

Emile Brugman

Jean-Pierre Geelen

Saskia van Loenen

Alexander Reeuwijk

STEFAN BRIJS

Andalusisch blauw

HET BEGIN VAN DE HERFST brengt onverwacht blauw. Op een meter of tien van het raam van mijn schrijfhut, op een heuvel ten oosten van Málaga, zit op de elektriciteitsdraad die door de vallei loopt een vogel ter grootte van een mus. Een mus is hier zelden alleen. Zit zelden zo stil. En ziet van een afstand grauw. Deze vogel heeft kleur. En al zeker wit. Een reflector op de borst die oplicht in de zon. Ik grijp naar mijn verrekijker. In mijn hoofd speelt hetzelfde bezwerende riedeltje als steeds wanneer ik vermoed iets bijzonders gespot te hebben: blijf zitten, blijf zitten, blijf, blijf. Al overvalt die sensatie me nog zelden. Alles wat hier vliegt heb ik inmiddels wel gezien. Daar heb ik weinig voor moeten doen. Gewoon zelf blijven zitten en staren. Het aantal soorten in de vallei is vrij beperkt en met de jaren zelfs geslonken. Verdwenen zijn de oehoe en de steenuil. De kuif- en andere leeuweriken. Rotsmussen in maanden niet gezien. Verschenen zijn dan weer Turkse tortels en houtduiven. Maar die zag ik in mijn Vlaamse jaren in overvloed.

De verrekijker brengt verlossing en twijfel tegelijk. Een blauwborst? Het scherpe beeld op mijn netvlies zet ik om in een vluchtige schets voor het geheugen alvorens de vogel gevlogen is. Koningsblauwe keel en borst met opvallende witte vlek, een boog rood, lichaam grotendeels bruin en grijs, korte staart... En weg is hij.

Nooit eerder zag ik hier een blauwborst. Komt hij überhaupt voor in Andalusië? Heb ik misschien mijn zinnen begoocheld? Van een wensvogel een echte vogel gemaakt?

In de lage landen is de blauwborst een frequent voorkomende broedvogel in met riet of wilgen omzoomde vennen en moerassen. Maar ook daar zag ik hem nooit. Ik was altijd op het verkeerde moment op de misschien juiste plaats. En nu zie ik hem op het juiste moment op de misschien wel verkeerde plaats. Zag hem. Nu rest er nog slechts een half afgewerkte kleurentekening in mijn hoofd.

Maar mijn vogelgidsen nemen weldra elke twijfel weg. Niet het blauw of het rood op de borst geeft de doorslag, maar de heldere, witte vlek als een opgespelde medaille. Een witgesterde blauwborst. Doortrekker en soms wintergast in het Middellandse-Zeegebied. Zo staat het er. De roodgesterde blauwborst bestaat ook, maar die leeft veel noordelijker. Eveneens boven elke twijfel verheven: ik zag een mannetje, want alleen die tooien zich in opvallend blauw.

Ik kijk opnieuw uit het raam naar de plek waar de blauwborst zat en ook al is hij weg – en waarschijnlijk voorgoed – in mijn verbeelding zal ik hem daar vast nog wel een week of langer zien zitten.

Meer blauw tijdens de avondschemering. Nachtblauw. Een blauwe rotslijster speelt verstoppertje achter de schoorsteen op het dak. Ik hoor hem, maar ik zie hem niet. Hij scharrelt tussen de dakpannen zijn laatste avondmaal voor het slapengaan bij elkaar. Nu wéét ik dat, maar tot voor een paar dagen had ik het gissen naar deze avondlijke gast, die ik boven mijn hoofd op het dak al schrapend tekeer hoorde gaan. Een paar keer was ik al naar buiten gelopen, maar telkens weer schoot hij weg voor ik hem in beeld kreeg. Ook zijn alarmroep was me vreemd. Iets 'ták-ták'-achtigs de ene keer, een soort kort gekras, bijna als van een ekster, de andere keer. Op de grond,

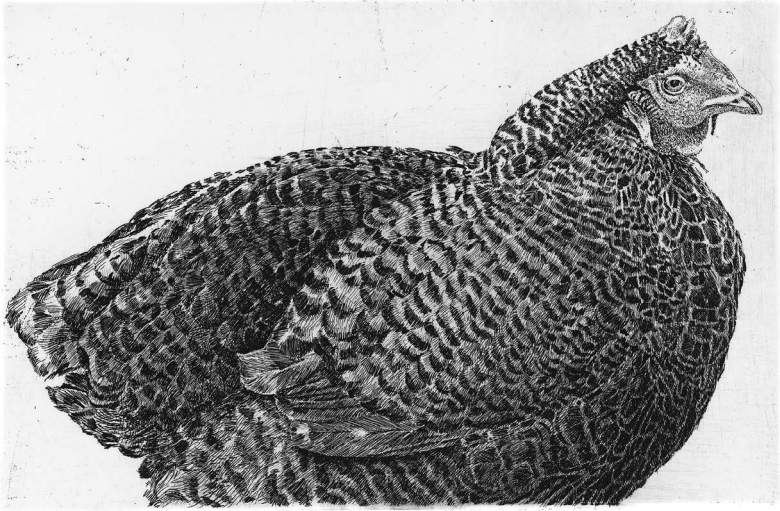

net voorbij de dakrand, vond ik elke ochtend een of twee licht verfrommelde nestjes van veldwespen. Die bouwen deze wespen in de lente en tegen het eind van de zomer is het kroost uitgevlogen en zijn de raten leeg. Vast door de wind eraf gevaaid, dacht ik. Tot ik de mysterieuze bezoeker op heterdaad betrapte.

Ik was naar buiten geslopen langs een andere weg. Op een bepaald ogenblik verraadde ik mezelf bewust door op kiezels te trappen. ‘Ták-ták,’ hoorde ik en daar vloog een vogel binnen mijn gezichtsveld weg van het dak. Een donkerblauw silhouet in het grijs van de schemering, een lichaam als van een forse, slanke merel, de bek opvallend langer: een blauwe rotslijster.

In zijn overhaaste vlucht liet hij zijn buit als een knapzak achter. Een nestje van de veldwespen dwarrelde naar omlaag en viel voor mijn voeten. Een dubbel mysterie was opgelost. De schavuit ontmaskerd en zijn gescharrel verklaard. In de verlaten nestjes zocht hij naar nooit uitgekomen eitjes of een achtergebleven larve, of misschien wel naar restantjes van aangevoerde prooien: een spinnenpootje, een vliegenkopje of een muggenlijfje. Nooit eerder is dit voorgevallen in al die jaren dat ik hier woon. Maar het was dan ook een wespenrijke zomer. Het dak zoemde van de bedrijvigheid. Geduldig moet dit mannetje blauwe rotslijster het einde van de zomer hebben afgewacht. Een vrouwtje blauwe rotslijster — die ondanks de naam geen blauw kleed draagt — had ik de voorbije jaren al vaker in de omgeving gezien. Het mannetje is nieuw.

Een blauwborst en een blauwe rotslijster in enkele dagen tijd. En ik maar roepen dat ik hier alles al had gezien.

Oogcontact

‘HET IS BIJ MIJ ALTIJD LIEFDE op het eerste gezicht,’ zegt Han van Hagen (79). Zijn kunstenaarsoog ziet iets – een schaap, een vogel, een landschap – en in een fractie van een seconde weet hij of hij er iets mee kan. ‘Niet te protserig graag, hoe gewoner, hoe beter.’

Al sinds de jaren zeventig is de ets zijn expressiemiddel. Na zijn opleiding aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag richtte Van Hagen samen met Dirk van Gelder, Willem Minderman, Fred Coupri en Simon Koene de Haagse Etsclub in 1984 opnieuw op, naar analogie van de Haagsche Etsclub van 1848. Een gezelschap waaromheen ook bekende namen als Charles Donker, Gerrit Noordzij en Hermanus Berserik cirkelden.

Aanvankelijk legde hij vooral landschappen en planten vast, omdat die hem interesseerden en zijn omgeving vormden. Toen hij en zijn vrouw – kunstenaar Lia van Rhijn – zo’n dertig jaar geleden verhuisden van het Zuid-Hollandse Nieuwkoop naar het Drentse Zuidwolde, kwamen vogels in het vizier. Omdat die er in zijn nieuwe omgeving nu eenmaal veel zaten.

‘Dat vrouwtje wilde eend, met dat heerlijke licht en donker op haar verenkleed. Een lust voor de etser, net als de havik en sperwer,’ zegt Van Hagen.

Lijnstructuren, daar gaat het om voor de etser. Oppervlak-

tes (of het nu om een landschap gaat of om ruïnes, nog zo'n liefde van Van Hagen), veerhaartjes, huid. Wanneer het lukt, ontstaat er contact tussen de maker, zijn model en de toeschouwer.

Het contact is noodzakelijk, vindt Van Hagen. 'Van alle dieren die ik in mijn leven heb getekend, kan ik zeggen: daar heb ik iets mee, dat zijn vrienden geworden. Ik ken ze allemaal, ik zou ze bij wijze van spreken een naam kunnen geven.' Dat laatste zal hij niet doen, maar: 'Ik weet nog alles van die vogels. De situatie waarin ik ze tegenkwam, waarom ik ze wilde tekenen.'

Zo tekent hij geen ransuil, maar die ene ransuil, het individu. Van Hagen: 'Anders gaat het niet. Dan wordt het saai. Ik moet contact hebben met het dier. Zelfs als ik dode exemplaren op papier tot leven wek, is dat voor mij ook contact met dat ene dier.'

Om het contact met de kijker te bevorderen, heeft Hagen een trucje bedacht. Niet alleen zorgt hij dat zijn dieren jou altijd aankijken, hij smokkelt ook een onregelmatigheidje in de ogen van zijn modellen. 'Als je goed in zo'n oog kijkt, zie je jezelf weerspiegeld.'

Niet letterlijk uiteraard, maar door dat onregelmatigheidje – niet het gebruikelijke glimlichtje, dat er óók is – dat vrijwel niemand bewust ziet, lijkt het meer alsof het dier jou aankijkt en jij zelf oog in oog met het dier staat.

Hij ontdekte het trucje bij een schaap. Later deed hij het met de sperwer. Eenmaal etste hij een Limousin stier op ware grootte, als een soort stier van Potter. In dat loeigrote oog heeft Hagen zichzelf weerspiegeld, als een Escher in zijn glazen bollen.

Zijn vooralsnog laatste vogel is een steenuil, nu zo'n vijf jaar oud. 'Technisch gezien een nogal bijzonder geval,' zegt Van Hagen: 'Hij is gedrukt op een oud vel papier, wat gelig van kleur. Sommige plekken wilde ik lichter hebben, en dus ben

ik er met wit in gaan schilderen om die plekjes op te hogen.’
Een ongebruikelijke methode in de wereld van de etsers.

Werk van Han van Hagen bevindt zich in diverse musea verspreid over heel Nederland.

Zie ook: www.kunstduo.nl

ROB BUITER

Vogelogen op de werkelijkheid

HET ZIJN DEPRIMERENDE TIJDEN voor een kanoetenonderzoeker die zijn blik op de broedgebieden in Siberië heeft gericht. Natuurlijk, vergeleken met het leed van de Oekraïense bevolking is het klein bier, maar toch. Nadat in de zomers van 2020 en 2021 een virus roet in het eten gooide, was daar in het voorjaar van 2022 ineens die vervloekte oorlog. Een pandemisch virus was ons door diverse deskundigen veelvuldig in het vooruitzicht gesteld. Het was een kwestie van tijd, zo werd ons steeds voorgehouden. Maar een oorlog? Dat was iets voor 'barbaarse' gebieden ver buiten ons gezichtsveld. Voor vervlogen tijden. Niet voor het hier en nu, op zo'n korte afstand van Nederland. Dat de banden met agressor Rusland direct moesten worden doorgesneden – nou ja, zo lang die banden onze eigen energievoorziening niet raakten dan – dat leed dan ook geen twijfel. Dat de wetenschap daar ook door werd geraakt, dat was voor velen een lelijke tegenvaller.

Ecoloog Jan van Gils van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, het NIOZ op Texel, verdiept zich al heel lang in het wel en wee van kanoeten. Hij bestudeert die ene van de zes ondersoorten die in Siberië broedt, in de Waddenzee komt tanken op de trek van en naar het winterkwartier en in West-Afrika overwintert. Twee keer al was hij

zijn vogels achterna gereisd naar de broedgebieden op het Siberische schiereiland Tajmyr. In 2022 zou het, met COVID in de ruststand, eindelijk weer gaan gebeuren. En toen gooide Poetin dus roet in het eten.

Van Gils is slechts een van de vele onderzoekers die wordt geraakt door het opnieuw opgetrokken gordijn tussen het Oosten en het Westen. In heel veel wetenschapsgebieden zijn professionele banden, zo niet vriendschappen gesmeed tussen Russische onderzoekers en hun Westerse collega's. Het meest direct is dat misschien nog wel zichtbaar in het Internationale Ruimtestation ISS, dat op 400 kilometer hoogte zijn rondjes om de aarde draait. Aan het begin van de oorlog zaten daar nota bene zowel Russen als Amerikanen aan boord.

De Russen houden nog in het midden wat ze in de toekomst met het ISS willen, maar één onderdeel van de samenwerking hebben ze in ieder geval al opgezegd. Onder het ISS hangt een antenne van het zogeheten ICARUS-project. Dat staat voor *International Cooperation on Animal Research Using Space*. Met die antenne worden de signalen opgevangen van inmiddels vele honderden kleine zendertjes die op dieren hangen. Nu gaat het nog om zendertjes die zo'n 4 gram wegen, maar in het toekomstige 'Internet der Dieren' was voorzien dat er nog veel kleinere zendertjes zouden worden ontwikkeld. Zelfs hommels zouden daarmee te volgen kunnen zijn vanuit de ruimte.

Het verzinnen van acroniemen is een vak apart in de wetenschap, maar in dit geval hadden de initiatiefnemers hun project toch misschien beter niet vernoemd naar de man die met zijn vleugels van was te dicht bij de zon kwam en ter aarde stortte. Want ook de Icarus-antenne lijkt nu in overdrachtelijke zin uit de lucht te vallen. De Duitse bedenkers van Icarus hebben in het kader van de sancties tegen de Russen de samenwerking in ieder geval stopgezet. Maar die Russen waren via hun staatsruimtevaartbedrijf Roskosmos nou net wel ver-

antwoordelijk voor het opvangen en doorgeven van de zendergegevens via het ISS.

In Nederland waren enkele tientallen spreeuwen van promovendus Morrison Pot, van het Nederlands Instituut voor Ecologie (het NIOO), met Icarus-zendertjes behangen. Pot had een geweldig project op poten gezet om een fundamentele vraag over de vogeltrek te beantwoorden: hoe leren trekvogels hun route? In de jaren vijftig van de vorige eeuw had bioloog Albert Perdeck van het Vogeltrekstation al eens een onderzoek gedaan met jonge en oudere spreeuwen. Maar liefst tienduizend spreeuwen voorzag hij van een metalen ringetje. Een deel daarvan verplaatste hij naar Zwitserland, en ander deel liet hij op de originele vangplek los. Uit de schaarse terugmeldingen concludeerde Perdeck dat jonge exemplaren de reeds ingezette trekrichting vasthielden, en na verplaatsing dus ‘verkeerd’ uitkwamen. De oudere, ervaren vogels corrigeerden de verplaatsing en trokken gewoon naar de plek waar ze het jaar daarvoor ook naartoe waren gevlogen. De conclusies van Perdeck waren eigenlijk nogal dun, want gebaseerd op maar een handjevol teruggevonden spreeuwen. Pot wilde daarom dat onderzoek nog eens overdoen, maar dan met die uiterst nauwkeurige zendertjes van het Icarus-project. Maar net op het moment dat de vogels uit hun winterkwartier zouden terugkeren, stopten de Russen met het doorgeven van de data.

En zo zijn er heel veel gedupeerde wetenschappers. In het geval van de ecologie is dat extra zuur, vindt hoogleraar trekvoegecologie Theunis Piersma. Kennis uit het hoge noorden, waar de klimaatverandering het hardst gaat, is broodnodig. Om juist nu de samenwerking met de Russen te moeten missen is een klein drama voor de ecologie. Meer dan de helft van de Arctis ligt op Russisch grondgebied.

Maar dat is dan wel buiten het Klein Orkest gerekend. Want zongen die, nota bene vlak voor het vallen van De Muur, niet dat ‘alleen de vogels van Oost- naar West-Berlijn vliegen’?

Kanoetenonderzoeker Van Gils is in 2022 opnieuw naar het waddengebied Banc d'Arguin in Mauritanië getogen. Na enkele vruchteloze nachten, waarin geen enkele vogel werd gevangen, appte Van Gils mij op de vroege ochtend van 4 april een filmpje van 15 blauwe kratjes op de patio voor het onderzoeksstation, waar een ongeduldig gepiep uit klonk. De avond daarvoor had hij met zijn team een recordvangst gedaan van 149 kanoeten op een hoogwatervluchtplaats, of een 'HVP', zoals die plekken bijna liefkozend worden genoemd door wadvogelliefhebbers. Bij hoogwater hadden de vogels zich op een kluitje verzameld, om zich vervolgens te laten verrassen door de knal uit twee kanonnen die Van Gils en collega's precies op het juiste moment afschoten. Tegelijk met de 'kogels' uit de kanonnen werd ook een groot net over de vogels geschoten. Onder de 149 kanoeten die de volgende ochtend weer klaarstonden om te worden vrijgelaten, waren enkele tientallen die nu een satellietzendertje op hun rug droegen. Zendertjes die niet met een Russische satelliet of antenne hoefden te communiceren.

Het zijn die gezenderde kanoeten die nu, zoals de vogels van het Klein Orkest, de banden tussen Oost en West in stand moeten houden. Ze voegen zich bij een klein legertje van vogels dat in voorgaande jaren al in Mauritanië of in Nederland van een zendertje werd voorzien. De posities die de zenders doorgeven zijn anno nu zo nauwkeurig, dat je het zelfs kunt zien wanneer een vogel drie weken achtereen op een en dezelfde plek in Siberië blijft zitten. Dat moet een vogel zijn die eieren uitbroedt!

Na het broeden zal Van Gils de helft van zijn zendertjes weer naar het zuidwesten zien vertrekken. Dat zijn de vrouwtjes die de zorg voor de kuikens met liefde en plezier aan hun mannen laten. Gaat die kuikenzorg volgens het boekje, dat ziet Van Gils de rest van de zendertjes nog eens drie weken later ook weer richting de Waddenzee vertrekken.

Het is haast onvoorstelbaar hoeveel informatie je kunt verzamelen met zo'n vederlicht stukje elektronica dat je op een vogelrug kunt hangen. Samenwerking met Russen, of op zijn minst toegang tot Russisch grondgebied, om ook met eigen ogen te zien, te horen, te voelen en te ruiken wat een broedgebied in petto heeft, blijft waardevol. Maar de indirecte informatie uit de vele posities van vogels is een niet te versmaden aanvulling. Waar je te voet maar een klein deel van een gebied kan onderzoeken, kun je via de vogels en de satelliet een gigantisch gebied bestrijken dat met geen auto te bereizen zou zijn. De posities van de kanoeten vertellen vervolgens de verhalen van een opwarmende aarde en de consequenties daarvan voor het hoge noorden.

Er zijn meer vogels die dergelijke waardevolle verhalen doorgeven. Dat bracht trekvogelhoogleraar Piersma ertoe om er een speciaal onderzoekscentrum omheen te bouwen: *Bird Eyes!* Vogels kunnen ons vertellen hoe de wereld in elkaar zit.

Onze nationale vogel, de grutto, heeft wat dat betreft ook de nodige versleutelde berichten voor ons. Zoals in 2018. Nederland zucht onder een ongekende droogte. Met slechts 5 centimeter regen tussen 1 juni en 16 juli is het zelfs de droogste zomer sinds we ergens rond 1800 zijn begonnen met het plaatsen van regenmetertjes. Hij volgt op een winter en een voorjaar waarin de waterschappen niet wisten hoe snel ze al het overvloedige water weg moesten pompen. Gevolg: de meeste weilanden zijn die zomer zo hard als beton. Geen gruttosnavel komt nog door barstende toplaag om naar pieren te peuren. Maar tussen de gegevens van gezenderde grutto's ziet Piersma die zomer wat opvallends. Ver voordat de condities zo slecht worden dat er voor de vogels niets meer te halen is, hebben de grutto's zich al verzameld op die stukken gras waar later die zomer het gras en de kruiden nog wél zouden gaan groeien! De grutto's hebben dat voorspeld! Hun zendertjes wezen de weg naar de graslanden met gezonde bodems, die

straks het best bestand zullen blijken tegen de droogte.

Ook de rosse grutto, de ‘zoutwatervariant’ van de weidevogel, biedt gezenderd een interessante kijk op de wereld. De rosse ziet er net iets anders uit dan de ‘gewone’. Het geoefende oog ziet dat hij ook een heel subtiel opgewipte snavel en een geblokte zwart-witte staart heeft. *Bar-tailed* heet hij dan ook in het Engels, tegenover de solide zwarte staart van de *black-tailed godwit*. Maar het grootste verschil is dus niet zijn voorkomen, maar het vóórkomen. De rosse vind je op wadplaten, de gewone zoekt meestal op de weiden zijn eten. Wadpieren of regenwormen, dat is het verschil.

Net als de kanoeten broedt de rosse grutto in Siberië. En net als de ‘Afrikaanse’ kanoeten, gebruikt de rosse grutto de Waddenzee als tankstation. Wij zijn dus als het ware de *aire* op de lange *Route du Soleil*. Zenders op de ruggen van rosse grutto’s laten zien dat de vogels steeds meer haast hebben bij Tankstation Waddenzee. Net als de kanoeten hebben de rosse grutto’s last van het snel opwarmende klimaat in Siberië. Ook hun kuikenvoer komt steeds vroeger uit de bodem. En waar de kanoet dat probeert op te lossen door steeds een beetje hoger in de heuvels te gaan broeden, zet de rosse grutto een tandje bij tijdens het tanken. De zendergegevens en ook de waarnemingen van vogels die met gekleurde ringetjes om hun poten individueel herkenbaar zijn gemaakt, laten zien dat het verblijf in Nederland steeds wat korter wordt. De vogels redden dat alleen als de voedselvoorraad in onze wadbodem op orde is. In jaren met relatief weinig wadpieren neemt de sterfte onder de trekkende rosse grutto’s meetbaar toe.

De grutto, de rosse grutto maar zeker ook de kanoet vertellen verhalen op een manier waarop geen bioloog, hoe bevlogen ook, dat kan. Ze laten zien waar wormen in oude, ongeschonden Friese weiden het best bestand zijn tegen de droogte, hoe pieren op de droogvallende wadplaten de sleutel zijn tot succesvol broeden in Siberië, en hoe het klimaat de

noordelijke broedgebieden onder hoogspanning zet. Het is de kunst om de verhalen van al die vogels te lezen, te begrijpen en te vertalen in een aansprekende vorm die zelfs de grootste scepticus overtuigt. Een verhaal door *bird eyes*.